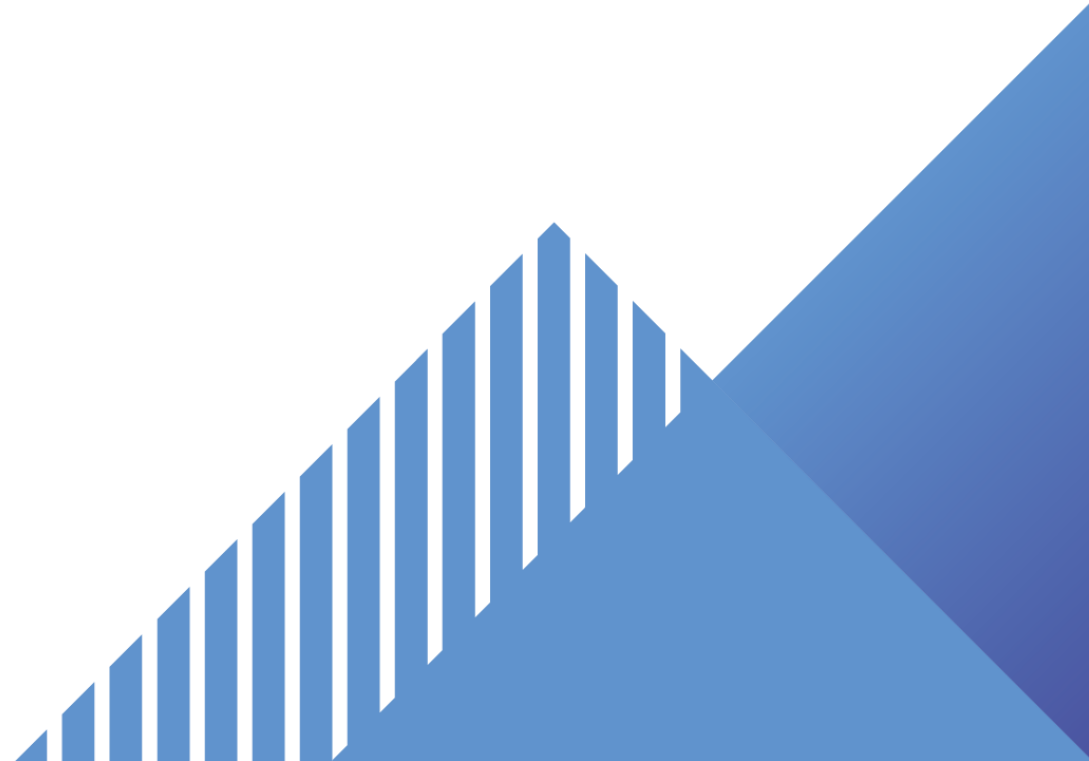

Utvikling av lover og forskrifter – tallfesting av virkninger og bruk av økonomiske resonnementer.

Utredningsleder dr.polit. Lars Fjell Hansson

Lovkonferansen 4. juni 2019

Finansdepartementets koordineringsrolle

- Budsjettprosessen
- Stortingsmeldinger
- Lovproposisjoner og forskriftssaker
- Beslutningsgrunnlag for alle disse sakene
- Ansvar for utredningsinstruksen flyttet fra KMD til FIN i 2016
- DFØ har fått forvaltningsansvar
- Regelråd på Hønefoss

Utredningsinstruksen 6 spørsmål

1. Hva er problemet, og hva vil vi oppnå?
2. Hvilke tiltak er relevante?
3. Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?
4. Hva er de positive og negative virkningene av tiltakene, hvor varige er de og hvem blir berørt?
5. Hvilke tiltak anbefales, og hvorfor?
6. Hva er forutsetningene for vellykket gjennomføring?

Tre spørsmål ved virkningsvurderinger

- Hvor vide virkningsvurderinger – hvilket perspektiv
- Tallfesting
 - Det erketypiske finansdepartement - Alt bør tallfestes og verdsette i kroner og ører
- Økonomiske resonnementer – adferdsforutsetninger
 - Det erketypiske finansdepartement - Det økonomiske mennesket – rasjonelt, optimaliserende og drevet av egeninteresse

Hvor vidt perspektiv?

- Ikke bedriftsøkonomisk perspektiv med overskudd som mål
- Ikke etatsøkonomiske perspektiv
- Ikke sektorperspektiv
- Ikke statsfinansielt perspektiv
- Samfunnsperspektiv
- Forslag til ny Forvaltningslov (NOU 2019:5):
 - *«Forvaltningsorganet skal sørge for at saken er forsvarlig utredet før det treffer vedtak. Forvaltningsorganet skal i det omfang saken tilsier, få klarlagt allmenne og private interesser som berøres, og alternative løsninger.»*

Tallfesting- to ytterpunkter

- If you can count it- it ain't it – (alt som er viktig i livet kan ikke telles)
- If you can't count it – make it countable
- Hvis en ikke kan telle det som er viktig, blir det som kan telles viktig
- Styringskonferanse i staten – tema flere år om farene ved kvantifisert målstyring

Identifisere, tallfeste og verdsette virkninger

- Identifisere er bra
 - Viktig å få med seg virkninger utenfor virksomheten, sektoren
- Tallfeste er bedre
- Verdsette er best!

Colourbox

Innføring av rotavirusvaksine 2014

Innenfor helsesektoren

Uten tallfesting:

- Færre episoder med omgangssyke, færre legekonsultasjoner, færre sykehusinnleggelseser

Med tallfesting:

- 25 000 færre tilfeller uten legehjelp
- 6000 færre legekonsultasjoner
- 750 færre sykehusinnleggelseser

Netto kostnader ved vaksinen:

- 50 millioner kroner

Utenfor helsesektoren

Uten tallfesting:

- Mindre rotavirus vil gi mindre fravær hos foreldre på grunn av sykt barn.

Med tallfesting:

- 3,8 dager mindre fravær ved sykehusinnleggelseser og legekonsultasjoner
- 2,5 dager mindre fravær ved andre tilfeller.
- Samlet antall reduksjon i sykedager: 45 000
- Basert på rapport fra Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten 2009 (Samdal m.fl). Forenklet av DFØ

Beskrivelse av virkninger

- Bedre med omtrentlige anslag enn ingen anslag
 - Er dette en viktig virkning – slår den ut for mange eller få mennesker?
 - Er det viktig å legge mye arbeid i regelutforming for unntakstilfeller?
- Husk at det som ikke tallfestes, kan lett bli mindre synlig
- Synliggjør forutsetningene og usikkerheten bak tallanslagene
 - Sikrer etterprøvbarhet
- Vurder innsatsen i forhold til utbytte
 - Bedre med anslag av store virkninger enn detaljberegninger av mindre virkninger

Gi virkningen plassen den fortjener!

- Virkningens størrelse er utslagsgivende, ikke om den kan tallfestes og verdsettes

Colourbox

Adferdsforutsetninger

- Det økonomiske mennesket – rasjonelt, optimaliserende og drevet av egeninteresse
- Åpenbart er mennesket noe mer og annet enn dette – vi er ikke alltid rasjonelle og vi er også altruister og/eller drevet av misunnelse

Colourbox

Hva bør vi anta ved regelgeving?

- The problem of organizing a state, however hard it may seem, can be solved even for a race of devils, if only they are intelligent. (Immanuel Kant)
- Egoistisk rasjonalitet i markeder?
 - *"It is not from the benevolence of the butcher, the brewer, or the baker that we expect our dinner, but from their regard to their own interest. Fra Adam Smith The Wealth of the Nations.*

Colourbox

Insentiver i trygdeordninger

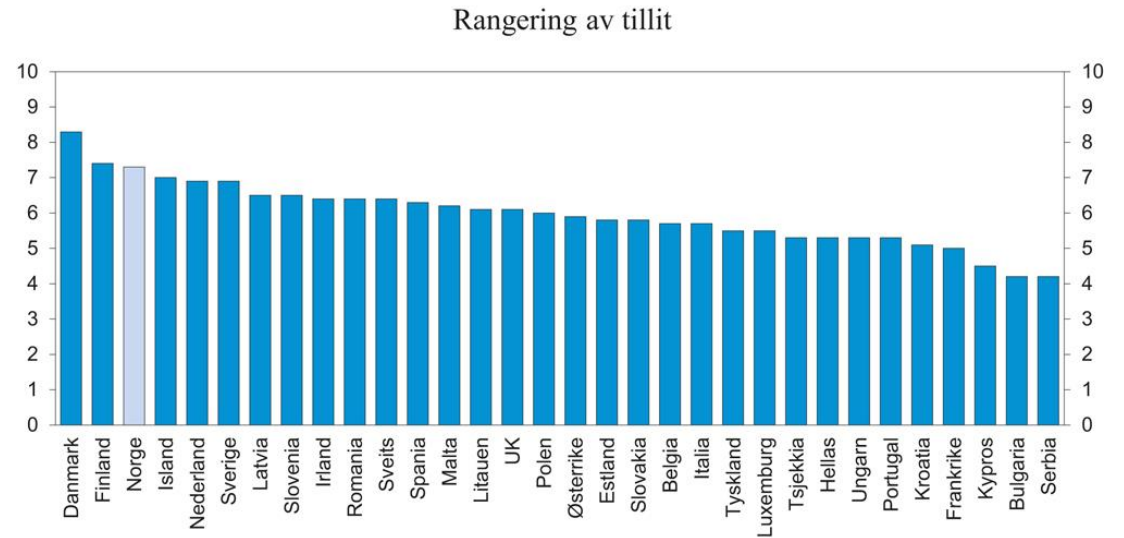
- Granavoldenerklæringen
 - *Det må alltid lønne seg å jobbe slik at den enkeltes arbeidsevne kan bidra både til egen utvikling og samfunnets nytte.*
- Kan oppfattes som mistillit men også bidra til å sikre legitimitet

Colourbox

Verdien av tillit

- Perspektivmeldingen 2017:
«Gjennomgående har folk høy tillit til hverandre og til myndighetene, og til at avtaler blir etterlevd og kontrakter oppfylt. Flere studier har vist en positiv sammenheng mellom tillit og økonomisk vekst. ...
- *Manglende tillit gir behov for mer kontroll. Høy tillit et konkurransefortrinn for Norge*

Gjennomsnittlig rangering av tillit til andre¹, 2013

¹ Målt som gjennomsnittet av individuell rangering på en skala fra 0 (ingen tillit) til 10 (full tillit).

Kilde: Eurostat.

Forutsetning om rasjonell egeninteresse

- Regulering av profesjonelle aktører (næringsliv) bør (vel) forutsette rasjonalitet og egeninteresse
- Behov for å opprettholde legitimitet over tid - Regler bør unngå at personer som opptrer «moralsk» opplever å tape – føle seg «lurt»
- Kan regler som gir rom for tilpasning over tid ende opp med at alle tilpasser seg?

Colourbox

